

Vammaisalan ammattitutkinto

Vammaisalan ammattitutkinto

Tutkinnon suorittaneen osaaminen

Henkilökohtaisen avun osaamisalan suorittanut osaa toimia henkilökohtaisena avustajana asiakkaille, jotka tarvitsevat avustajaa vammaisuutensa tai sairautensa takia. Hän avustaa henkilökohtaisen avun käyttäjää päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Hän osaa toimia avustamisessa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti kunnioittaen itsemääräämisoikeutta ja avun käyttäjän omia valintoja. Tutkinnon osien valinnoista riippuen henkilökohtaisen avun osaamisalan suorittanut osaa tukea vammaisen henkilön vuorovaikutusta ja kommunikointia arjen tilanteissa, käyttää puhetta korvaavia kommunikaatiomenetelmiä ja selkokieltä sekä tukea yhteistyötä perheen ja läheisten kanssa.

Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut kehitysvamma-alan ohjaaja (AT) osaa toimia erilaisissa toimintaympäristöissä itsemääräämisoikeuden toteutumista edistään yhteistyössä vammaisen henkilön, hänen läheistensä ja moniammatillisen työryhmän kanssa. Hän osaa työskennellä yksilökeskeisesti, mahdollistaen vammaisen henkilön omat valinnat ja päätöksenteon. Osaamisalan suorittanut osaa tukea sosiaalista ja yhteiskunnallista osallistumista ja osallisuutta. Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut tukee yksilöllisten tarpeiden mukaisesti toimintakykyä ja oppimista. Hän osaa tukea vammaisen henkilön vuorovaikutusta ja kommunikointia arjen tilanteissa sekä käyttää puhetta korvaavia kommunikaatiomenetelmiä ja selkokieltä. Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut edistää toiminnallaan työhyvinvointia ja turvallisuutta. Tutkinnon suorittaneen valinnoista riippuen kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut on syventänyt osaamistaan perheiden ja läheisten kanssa toimimisessa tai sosiokulttuuristen työmenetelmien käyttämisessä.

Työtehtäviä, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia

Henkilökohtaisen avun osaamisalan suorittaneet työskentelevät henkilökohtaisen avun palvelujärjestelmässä henkilökohtaisina avustajina avustaen henkilökohtaisen avun käyttäjiä vammaispalvelulain (380/1987) säännösten mukaisesti.

Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittaneet voivat työskennellä julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimintaympäristöissä, joissa eri-ikäiset kehitysvammaiset ihmiset asuvat, opiskelevat, tekevät työtä tai ovat palveluiden käyttäjinä.

Perusteen nimi	Vammaisalan ammattitutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-977-2021
Koulutukset	Vammaisalan ammattitutkinto (374125)
Osaamisalat	Kehitysvamma-alan osaamisala (2431) Henkilökohtaisen avun osaamisala (2430)
Tutkintonimikkeet	Henkilökohtainen avustaja (20136) Kehitysvamma-alan ohjaaja (AT) (20135)
Voimaantulo	01.08.2021
Pdf luotu	26.04.2021

Sisältö

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	2
2.1. Henkilökohtaisen avun järjestelmässä toimiminen, 30 osp (106701). . .	2
2.2. Henkilökohtainen avustaminen, 60 osp (106700).	3
2.3. Vuorovaikutus ja kommunikointi, 45 osp (106698).	5
2.4. Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa, 15 osp (106704).	7
2.5. Ammatillinen toiminta kehitysvamma-alalla, 45 osp (106699).	10
2.6. Toimintakyvyn ja oppimisen tukeminen, 45 osp (106703).	14
2.7. Sosiokulttuurinen työ, 15 osp (106702).	17
3. Henkilökohtaisen avun osaamisala.	20
4. Kehitysvamma-alan osaamisala.	21

1. Tutkinnon muodostuminen

Vammaisalan ammattitutkinnon laajuus on 150 osaamispistettä. Siinä on kaksi osaamisalaa ja tutkintonimikkeet on määritelty osaamisoittain seuraavasti:

- henkilökohtaisen avun osaamisala, henkilökohtainen avustaja
- kehitysvamma-alan osaamisala, kehitysvamma-alan ohjaaja (AT).

Osaamisalat muodostuvat pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista. Pakollisilla tutkinnon osilla varmistetaan osaamisalan ydinosaaminen. Osaamisoittain määritellyillä valinnaisilla tutkinnon osilla on mahdollista laajentaa tai syventää osaamista.

HENKILÖKOHTAISEN AVUN OSAAMISALA 150 OSP	
<i>Henkilökohtainen avustaja</i>	
Pakolliset tutkinnon osat 90 osp	
Henkilökohtaisen avun järjestelmässä toimiminen, 30 osp, P	
Henkilökohtainen avustaminen, 60 osp, P	
Valinnaiset tutkinnon osat 60 osp	
Vuorovaikutus ja kommunikointi, 45 osp	
Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa, 15 osp	
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon tutkinnon osa tai osia 30 osp	
Tutkinnon osa tai osia ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 15-60 osp	
<i>Tutkinnon osaan voi valita tutkinnon osan tai osia ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>	
KEHITYSVAMMA-ALAN OSAAMISALA 150 OSP	
<i>Kehitysvamma-alan ohjaaja (AT)</i>	
Pakolliset tutkinnon osat 135 osp	
Ammatillinen toiminta kehitysvamma-alalla, 45 osp, P	
Toimintakyvyn ja oppimisen tukeminen, 45 osp, P	
Vuorovaikutus ja kommunikointi, 45 osp, P	
Valinnaiset tutkinnon osat 15 osp	
Sosiokulttuurinen työ, 15 osp	
Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa, 15 osp	
Tutkinnon osa tai osia ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 15 osp	
<i>Tutkintoon voi valita tutkinnon osan tai osia ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>	

2. Tutkinnon osat

2.1. Henkilökohtaisen avun järjestelmässä toimiminen, 30 osp (106701)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia henkilökohtaisen avun järjestelmässä
- toimia ammatillisesti ja kehittää omaa toimintaansa
- toimia vuorovaikutustilanteissa
- noudattaa työturvallisuutta ja työsuojelua koskevia ohjeita ja ergonomiaa sekä huolehtii työhyvinvoinnista.

Arviointi

Opiskelija toimii henkilökohtaisen avun järjestelmässä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• noudattaa itsenäisen elämän (independent living) periaatteita henkilökohtaisen avun käyttäjää kunnioittaen • toimii henkilökohtaisessa avussa oman ammatillisen tehtäväkuvansa mukaisesti • tuntee henkilökohtaisen avun järjestämistavat (muun muassa työnantajamalli, ostopalvelumalli ja palvelusetelimalli) • toimii henkilökohtaisena avustajana luontevasti erilaisissa tilanteissa • noudattaa työssään työsopimusta ja henkilökohtaisen avun käyttäjän työhöhdollisiä määräyksiä • noudattaa työssään työläinsäädäntöä ja mahdollista työehtosopimusta.

Opiskelija toimii ammatillisesti ja kehittää omaa toimintaansa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• hyväksyy henkilökohtaisen avun käyttäjän arvot, valinnat ja olosuhteet oman työnsä lähtökohdaksi • noudattaa työssään aktiivisesti henkilökohtaisen avun käyttäjän itsemääräämisoikeuden periaatteita • noudattaa yksityisyyden suojaa ja vaitiolovelvollisuutta työsuhteen aikana ja sen jälkeen • tunnistaa työsuhteen ja muiden ihmissuhteiden väliset erot ammatillisesti • vastaa työtehtävien toteutuksesta ammatillisesti henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • tunnistaa työssään hoidon ja avustamisen välisen eron ja toimii sen mukaisesti • arvioi omaa työsuoritustaan realistisesti havaiten siitä kehittämisen kohteita.

Opiskelija toimii vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti • käyttää rakentavan dialogin mallia yhteistyökykyisesti • toimii luontevasti erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa • kuuntelee aktiivisesti henkilökohtaisen avun käyttäjää • muodostaa tilanteisiin sopivat lisäkysymykset oma-aloitteisesti • vastaanottaa ja antaa myönteistä ja korjaavaa palautetta rakentavasti • pystyy osallistumaan rakentavasti ristiriitatilanteiden käsittelyyn • käyttää kunnioittavaa ja tilanteeseen sopivaa puhetapaa • viestii suullisesti suomen, ruotsin tai saamen kielellä ja tarvittaessa yhdellä vieraalla kielellä.

Opiskelija noudattaa työturvallisuutta ja työsuojelua koskevia ohjeita ja ergonomiaa sekä huolehtii työhyvinvoinnista.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• työskentelee työsuojelusäädösten mukaisesti • tunnistaa keskeiset psykologista työturvallisuutta uhkaavat tekijät ja toimii niiden mukaisesti • tunnistaa epäasiallisen käytöksen ja toimii tilanteiden vaatimalla tavalla • tunnistaa omaan työhön liittyvät fyysiset, työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja toimii niiden mukaisesti • huolehtii työergonomiastaan • toimii turvaavasti erilaisissa asiakkaan elämään liittyvissä kriisitilanteissa • perehtyy keskeisiin työaikasäädöksiin • toimii ensiaputilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla • ottaa huomioon kestävä kehityksen ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti • perustelee toimintaansa tiedolla työhyvinvointia edistävästä tekijöistä • vaikuttaa aktiivisesti omalla toiminnallaan työkykynsä ja hyvän työilmapiirin edistämiseen • hyödyntää täydennyskoulutusta ammattitaidon kehittämisessä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla henkilökohtaisena avustajana asiakkaille, jotka tarvitsevat avustajaa vammaisuutensa tai sairautensa takia. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa henkilökohtaisen avun käyttäjän elämänpiiriin liittyvissä ympäristöissä ja tilanteissa kotona ja kodin ulkopuolella. Opiskelija avustaa henkilökohtaisen avun käyttäjää päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Henkilökohtainen avustaminen, 60 osp (106700)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- avustaa arjen toimissa kotona

- avustaa työssä, opiskelussa ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa
- avustaa tiedon käsittelyssä ja kommunikoinnissa.

Arviointi

Opiskelija avustaa arjen toimissa kotona.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• hallitsee fyysisen avustamisen käytännöt ja ergonomian erilaisissa avustamistilanteissa • hallitsee tyypillisten apuvälineiden turvallisen käytön • toimii tarvittaessa avustajakoiran tai opaskoiran kanssa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa tarvittaessa henkilökohtaisen avun käyttäjää toimintakyvyn tukemisen peruserätyönteiden mukaisesti • avustaa turvallisesti eri tyyppisillä siirtotekniikoilla • avustaa asentojen vaihdossa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa hygieniasta huolehtimisessa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa pukeutumisessa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • valmistaa ruokia ja leivonnaisia henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa ruokailussa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • työskentelee hygieenisesti ruoan valmistuksessa ja leivonnassa • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan • avustaa turvallisesti liikkumisessa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa ulkonäöstä huolehtimisessa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa vaatehuollossa, kodinhoidossa, kotisiivouksessa ja järjestyksen ylläpidossa henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • avustaa luotettavasti pienten lasten käsittelyssä.

Opiskelija avustaa työssä, opiskelussa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• avustaa henkilökohtaisen avun käyttäjää työssä ja opiskelussa • avustaa henkilökohtaisen avun käyttäjää yhteiskunnallisessa osallistumisessa • avustaa henkilökohtaisen avun käyttäjää harrastuksissa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. • avustaa tarvittaessa satunnaisesti tai jatkuvaluonteisesti arjen valinnoissa • avustaa tarvittaessa tehtävien aloittamisessa ja loppuunsaattamisessa • huolehtii omasta ja työyhteisönsä työsuojelusta • avustaa tarvittaessa omahoidollisissa tehtävissä henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • tunnistaa oman osaamisensa ja tehtäviensä rajat omahoidollisissa tehtävissä. • antaa hätäensiapua.

Opiskelija avustaa tiedon käsittelyssä ja kommunikoinnissa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• hyödyntää henkilökohtaisen avustajan tehtävissä erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä • avustaa tiedon hankinnassa ja käsittelyssä henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti • käyttää sujuvasti nykyaikaista tieto- ja viestintätekniikkaa • noudattaa työssään asianmukaisesti tietosuojan periaatteita ja menetelmiä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla henkilökohtaisena avustajana asiakkaille, jotka tarvitsevat avustajaa vammaisuutensa tai sairautensa takia. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa henkilökohtaisen avun käyttäjän elämänpiiriin liittyvissä ympäristöissä ja tilanteissa kotona ja kodin ulkopuolella. Opiskelija avustaa henkilökohtaisen avun käyttäjää päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Vuorovaikutus ja kommunikointi, 45 osp (106698)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- soveltaa tietoa vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin kehitysvaiheista
- edistää vammaisen henkilön yksilöllistä vuorovaikutusta ja kommunikointia
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja sekä selkokieltä
- soveltaa tietoa aistien merkityksestä vuorovaikutuksen tukemisessa
- edistää työhyvinvointia ja turvallisuutta
- arvioida ja kehittää ammatillista toimintaansa vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukemisessa.

Arviointi

Opiskelija soveltaa tietoa vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin kehitysvaiheista.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tietää ihmisen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kielellisen kehityksen ja hyödyntää tätä tietoa työssään • tunnistaa työssään vamman vaikutuksia kasvun ja kehityksen eri vaiheissa • huomioi kielen kehityksen vaiheen ohjauksessaan • hyödyntää työssään tietoa erilaisten vammojen ja sairauksien vaikutuksista vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon.

Opiskelija edistää yksilöllistä vuorovaikutusta ja kommunikointia.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• havaitsee ja tarkastaa pienetkin vuorovaikutusaloitteet • toimii vastavuoroisesti vuorovaikutus- ja kommunikaatiotilanteissa • on läsnä ja toimii kiireettömästi vuorovaikutustilanteissa • ottaa huomioon vuorovaikutustilanteissa olemuskielen ja ei-kielallisen viestinnän: ilmeet, eleet, liikkeet, asennot, etäisyydet, ääntelyt • mukauttaa toimintaympäristöä vuorovaikutusta ja kommunikaatiota tukeväksi ja ymmärtää saavutettavan tiedonsaannin merkityksen • tiedostaa ja huomioi omien tunteidensa vaikutuksen vuorovaikutukseen ja kommunikointiin • mukauttaa ilmaisunsa asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi • ottaa huomioon henkilön iän ja mielenkiinnon kohteet vuorovaikutustilanteissa • kunnioittaa eri kulttuurien viestintätapoja sekä huomioi kulttuuriset tekijät toiminnassaan • tukee ilmaisua silloin, kun henkilö ei saa itseään ymmärretyksi omalla ilmaisutavallaan.

Opiskelija käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja sekä selkokieltä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• havainnoi ja ottaa selvää asiakkaan yksilöllisestä viestintätavasta • hyödyntää työssään tietoa puhuttujen ja viitottujen kielen yhtäläisyyksistä ja eroista suhteessa puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikointikeinoihin • käyttää henkilön käytössä olevia ja tilanteeseen soveltuvia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja (AAC) ja kommunikoinnin apuvälineitä • tiedostaa selkokielen periaatteet ja hyödyntää selkokielen aineistoja • käyttää selkokielen puheen periaatteita omassa kommunikaatiossaan • tekee tarvittaessa yhteistyötä sellaisten asiantuntijoiden kanssa, jotka vastaavat teknisten apuvälineiden hankinnasta ja huollosta sekä tukee asiakasta lisätiedon hankkimisessa • ohjaa tulkkaukspalveluiden hakemisessa ja käyttämisessä • hyödyntää työssään tilanteeseen soveltuvia tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksia vuorovaikutuksen tukena • ohjaa asiakasta hankkimaan ja käyttämään hyvinvointiteknologiaa, joka tukee hänen kommunikaatiotaan ja vuorovaikutustaan.

Opiskelija soveltaa tietoa aistien merkityksestä vuorovaikutuksen tukemisessa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa työssään huomioon aistien merkityksen ja mahdollisuudet vuorovaikutuksessa • huomioi kosketuksen merkityksen osana vuorovaikutusta • motivoi vuorovaikutukseen tarjoamalla erilaisia aistimuksia asiakkaalle sopivalla tavalla • huomioi toiminnassaan aistiherkkydet, näkö- ja kuulovamman sekä muut aistivammat • luo sellaisen toimintaympäristön, joka houkuttelee myönteiseen vuorovaikutukseen.

Opiskelija edistää työhyvinvointia ja turvallisuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii työläinsäädännön sekä työturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden mukaisesti • antaa tarvittaessa ensiapua tilanteen edellyttämällä tavalla • noudattaa hygieniaohteita sekä estää toiminnallaan tartuntatautien leviämistä • tiedostaa oman toimintansa vaikutuksen ja omat ammatilliset rajansa uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteissa ja noudattaa toimintaohjeita • käyttää turvallisesti erilaisia laitteita ja sovelluksia vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukemisessa • ottaa huomioon kestävä kehityksen ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti • vaikuttaa aktiivisesti omalla toiminnallaan työkykynsä sekä työpaikkansa hyvän ilmapiirin edistämiseen.

Opiskelija arvioi ja kehittää ammatillista toimintaansa vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukemisessa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa vastaan ja hyödyntää palautetta oman ammattitaitonsa kehittämisessä • tunnistaa ja arvioi omia vahvuuksiaan sekä ammatillisen kehittymisen haasteitaan • on motivoitunut kehittämään vuorovaikutus- ja kommunikointiosaamistaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla sellaisissa ympäristöissä, joissa tuetaan monipuolisesti asiakkaiden vuorovaikutusta ja kommunikointia. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa, 15 osp (106704)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- kohdata ja tukea erilaisia perheitä ja läheissuhteita
- tukea lapsen ja nuoren kasvua yhdessä läheisten kanssa
- tukea aikuisen henkilön perhettä ja läheisiä
- tiedostaa moniammatillisen työn merkityksen ja toimia alan palveluverkostoissa
- edistää työhyvinvointia ja turvallisuutta
- arvioida ja kehittää ammatillista toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija kohtaa ja tukee erilaisia perheitä ja läheissuhteita.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tunnistaa erilaisia perherakenteita ja huomioi työssään perheen elämänkulun vaiheet • ymmärtää perheen voimavarojen ja elämäntilanteen yhteyden ja ottaa ne huomioon toiminnassaan • tukee vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteutumista • tukee aktiivisesti vammaista henkilöä päätöksenteossa hänen omaan tahtoonsa ja toiveisiinsa perustuen • tukee läheisten roolia osana vammaisen henkilön elämää • tukee vanhemmuutta ottaen huomioon henkilön iän ja kehityksen vaiheen sekä siihen liittyvät kysymykset • turvaa perheiden ja läheissuhteiden yksityisyyden • omaa valmiudet toimia eri kulttuureista tulleiden ja monikulttuuristen perheiden kanssa • tunnistaa hyvinvointia edistäviä perhe- ja läheissuhteita sekä tukee omalla toiminnallaan läheisten ja vammaisen henkilön keskinäistä yhteyttä.

Opiskelija tukee vammaisen lapsen ja nuoren kasvua yhdessä läheisten kanssa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tiedostaa perheiden erilaisuuden ja kohtelee perheitä tasavertaisesti • arvostaa ja hyödyntää vanhempien ja muiden läheisten asiantuntemusta lapsen tai nuoren yksilöllisen kasvun tukemisessa • toimii yhteistyössä lapsen tai nuoren läheisten kanssa ja huomioi käytössä olevat ohjaavat asiakirjat • laatii suunnitelmia yhteistyössä lapsen tai nuoren sekä vanhempien ja muiden läheisten kanssa • arvioi säännöllisesti hoidon, kuntoutuksen tai varhaiskasvatuksen suunnitelmia vanhempien ja työyhteisön kanssa • tukee ja ohjaa perhettä sekä läheisiä nuoren itsenäistymisessä ja kotoa pois muuttamisessa.

Opiskelija tukee aikuisen henkilön perhettä ja läheisiä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• huomioi ikääntyvien läheisten tilanteen • ottaa huomioon läheiset ja muun lähipiirin perheen arjen apuna ja tukena • tukee perhettä ja läheisiä vammaisen henkilön elämänmuutoksissa • osaa ohjata tarvittavien palvelujen ja vapaa-ajan mahdollisuuksien pariin • tukee aikuista henkilöä koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä tavoitteissa yhdessä muun työryhmän kanssa • huomioi ikääntyvän vammaisen henkilön tuen tarpeet yksilöllisesti • tunnistaa syrjäytymiseen ja yksinäisyyteen liittyviä riskitekijöitä ja tukee sosiaalisten suhteiden ylläpysymistä • tukee aikuista henkilöä ja hänen läheisiään parisuhteeseen, vanhemmuuteen ja seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä • hyödyntää ohjauksessaan tietoa perheen ja läheisten jaksamista tukevista palveluista elämänkulun eri vaiheissa.

Opiskelija tiedostaa moniammatillisen työn merkityksen ja toimii alan palveluverkostoissa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• huomioi työssään, että vammaisen henkilö ja hänen perheensä sekä läheisensä ovat työryhmän jäseniä • tunnistaa mahdollisia yhteistyön haasteita ja toimii omalta osaltaan yhteistyötä edistävasti • hyödyntää perheiden tukemisessa ja hyvinvoinnin edistämässä tietoa palveluista ja palvelujärjestelmästä • hyödyntää ohjauksessaan tietoa varhaiskasvatukseen ja koulupolkuun liittyvistä palveluista • hyödyntää ohjauksessaan tietoa asumisen, vapaa-ajan sekä päivä- ja työtoiminnan palveluista.

Opiskelija edistää työhyvinvointia ja turvallisuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• työskentelee työlainsäädännön sekä työturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden mukaisesti • antaa tarvittaessa ensiapua tilanteen edellyttämällä tavalla • noudattaa hygieniaohteita sekä estää toiminnallaan tartuntatautien leviämistä • tunnistaa oman toimintansa vaikutuksen ja omat ammatilliset rajansa uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteissa ja noudattaa toimintaohjeita • ottaa huomioon kestävä kehityksen ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti • vaikuttaa aktiivisesti omalla toiminnallaan työkykynsä sekä työpaikkansa hyvän työilmapiiriin edistämiseen.

Opiskelija arvioi ja kehittää ammatillista toimintaansa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi omaa toimintaansa perheen ja läheisten kanssa toimiessa sekä moniammatillisen yhteistyön tekijänä • hyödyntää saamaansa palautetta oman toimintansa kehittämisessä • tuo rakentavasti ja perustellusti esiin omaa asiantuntijuuttaan ja työtään kehittäviä näkökulmia.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vammaisalan palveluiden piirissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Ammatillinen toiminta kehitysvamma-alalla, 45 osp (106699)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa ajantasaista lainsäädäntöä ja vammaisalan arvoperustaa
- hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää asiakastyössä
- suunnitella työtään ja työskennellä yksilökeskeistä toimintatapaa noudattaen
- toimia vammaisen henkilön kanssa arjessa terveyttä edistäen
- ennaltaehkäistä haastavia tilanteita ja edistää turvallisuutta
- huolehtia omasta ja työyhteisönsä työsuojelusta ja työhyvinvoinnista
- tukea vammaista henkilöä arvioimaan palvelun vaikuttavuutta
- arvioida ja kehittää ammatillista toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa ajantasaista lainsäädäntöä ja vammaisalan arvoperustaa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii työssään sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden ja arvoperustan mukaisesti • tiedostaa oman toimintansa taustalla olevia arvoja ja ihmiskäsityksen ja ottaa huomioon niiden merkityksen työssään • ottaa huomioon erilaisia lähestymistapoja vammaisuuteen (yhteiskunnallinen, lääketieteellinen, psykologinen, kasvatuksellinen, vuorovaikutuksellinen ja ihmisoikeudellinen) ja perustelee niiden vaikutuksia vammaistyöhön • perustelee ja arvioi valintojaan ja ratkaisujaan eettisten periaatteiden mukaisesti • huomioi työssään henkilön käsityksen vammaisuudestaan ja sen vaikutukset hänen minäkuvaansa, identiteettiinsä ja käsitykseensä omista kyvyistään • työskentelee perusoikeuksien ja tasa-arvon toteutumista edistään • mukauttaa toimintaansa ja ympäristöä yhdenvertaisuuden toteutumiseksi • toimii vammaisia henkilöitä koskevien kansallisten ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti • ottaa työssään huomioon ajantasaiset vammaisalan työtä ohjaavat lait ja asetukset ja toimii niiden mukaisesti • seuraa keskeisimpien lakien ja säästöjen muutoksia oman vastuualueensa mukaisesti.

Opiskelija hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää asiakastyössä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• hyödyntää ohjauksessaan tietoa erilaisista tuen muodoista ja palvelujärjestelmästä • tietää, mitä tarkoittaa palveluohjaus ja hyödyntää tietoa työssään • osaa kertoa vammaiselle henkilölle ja hänen läheisilleen palveluista ymmärrettävässä muodossa • hyödyntää käyttäjälähtöisiä palveluntarpeen arviointimenetelmiä ja ohjaa vammaista henkilöä käyttämään palveluja tukien täysivaltaisen kansalaisuuden toteutumista • hyödyntää ohjauksessaan tietoa tulkkauspalveluista ja tukee vammaista henkilöä tarvittaessa käyttämään tulkkauspalvelujen apua • ohjaa vertaisryhmien ja järjestöjen palvelujen piiriin vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti • hyödyntää työssään moniammatillista asiantuntijuutta ja toimii osana moniammatillista työryhmää työtehtäviensä mukaisesti • seuraa palvelujen järjestämisen ja tuottamisen kehitystä vammaisalan näkökulmasta.

Opiskelija suunnittelee työtään ja työskentelee yksilökeskeistä toimintatapaa noudattaen.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• kunnioittaa toiminnassaan vammaisen henkilön ajatuksia, arvoja, vakaumusta sekä vapautta tehdä omat valintansa • tietää, mitä itsemääräämisoikeus tarkoittaa ja tukee vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteutumista • edistää vammaisten henkilöiden osallistumista omaa elämäänsä koskevaan suunnitteluun • tukee vammaisen henkilön päätöksentekoa • tukee henkilön omaa ilmaisua vuorovaikutteisesti erilaisia kommunikoinnin menetelmiä hyödyntäen • kannustaa ja tukee vammaista henkilöä ilmaisemaan mielipiteitään ja mieltymyksiään sekä tekemään valintoja • luo ympäristön, joka tukee omien valintojen ja päätösten tekemistä • työskentelee esteettömyyden, saavutettavuuden ja osallisuuden periaatteiden mukaisesti ja huomioi periaatteiden toteutumisen haasteet ja mahdollisuudet työssään • ottaa huomioon vammaisen henkilön oman kokemuksen asemastaan yhteisössä tai ryhmässä • huomioi työssään vammaisen henkilön elämänsä tapahtuvia muutoksia yhdessä vammaisen henkilön ja hänen läheistensä kanssa • toimii työssään tasa-arvoisesti, luottamuksellisesti, pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti • dokumentoi ja kirjaa asiakastietoja työtehtäviensä mukaisesti yhdessä vammaisen henkilön kanssa.

Opiskelija toimii vammaisen henkilön kanssa arjessa terveyttä edistäen.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• hyödyntää ohjauksessaan tietoa vammaisuudesta sekä mahdollisista lisävammoista ja sairauksista aiheutuvista toiminta- ja muista rajoitteista • havainnoi ja tulkitsee vammaisen henkilön käyttäytymistä ja mahdollisia sairauden tai kivun oireita • edistää vammaisen henkilön terveyttä hänen toiveensa ja itsemääräämisoikeuden huomioon ottaen • tukee yksilöllisten tarpeiden mukaisesti hygienian, erityistoiminnan ja ravitsemuksen toteutumista • tukee unen ja levon toteutumista yksilöllisyyden huomioiden • edistää päivittäisen perushoidon toteutumista vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden sekä oman vastuualueensa ja työpaikan ohjeiden mukaisesti • ottaa työssään huomioon lääkehoitoa koskevat ajantasaiset säädökset, lupakäytännöt ja työpaikan lääkehoitosuunnitelman • toteuttaa turvallista lääkehoitoa ammattipätevyytensä ja työpaikan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti • osaa tarvittaessa etsiä ajantasaista lääketietoa luotettavista tietolähteistä • hyödyntää työssään tietoa tartunnoista ja niiden leviämisestä • noudattaa työssään tavanomaisia varotoimia ja estää tartuntojen syntymistä • toimii elintarvikehygieniasta annettujen ohjeiden mukaisesti.

Opiskelija ennaltaehkäisee haastavia tilanteita ja edistää turvallisuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi vammaisen henkilön elinolosuhteisiin liittyviä turvallisuusriskejä • työskentelee erilaisissa toimintaympäristöissä siten, että fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus toteutuu • tukee toimivan vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin toteutumista ennaltaehkäistäkseen haastavien tilanteiden kehittymistä • huomioi työssään vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden lainsäädännön mukaisesti • toteuttaa rajoitustoimenpiteitä viimesijaisena toimenpiteenä lainsäädännön, tilanteiden, omien työtehtävien ja työnantajan määritellyn vastuun sekä työpaikan ohjeiden mukaisesti • tiedostaa oman toimintansa vaikutuksen ja omat ammatilliset rajansa uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteissa ja noudattaa toimintaohjeita • käyttää asianmukaisia siirtotekniikoita ja -laitteita sekä ohjaa apuvälineiden käytössä • antaa tarvittaessa ensiavun tilanteen edellyttämällä tavalla.

Opiskelija huolehtii omasta ja työyhteisönsä työsuojelusta ja työhyvinvoinnista.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• perehtyy työpaikan omaohjelmasuunnitelmaan, työsuojeluorganisaatioon ja työturvallisuusohjeisiin • toimii työlainsäädännön sekä työturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden mukaisesti • arvioi työturvallisuusriskejä oman työnsä osalta erilaisissa toimintaympäristöissä • ymmärtää ergonomisesti toimivan työympäristön merkityksen ja huomioi omassa työskentelyssään ergonomian periaatteet • ottaa huomioon kestävä kehityksen ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti • perustelee toimintaansa tiedolla työhyvinvointia edistävästä tekijöistä • vaikuttaa aktiivisesti omalla toiminnallaan työkykynsä sekä työpaikkansa hyvän työilmapiirin edistämiseen.

Opiskelija tukee vammaista henkilöä arvioimaan palvelun vaikuttavuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii työssään niin, että palvelunkäyttäjän näkemykset ja kokemukset palvelusta otetaan huomioon • käyttää työssään välineitä ja menetelmiä, joilla voi selvittää toisen ihmisen kokemuksia • pyytää palautetta toiminnasta vammaiselta henkilöltä ja hänen läheisiltään tarkoituksenmukaisilla menetelmillä • tiedottaa muuta työryhmää saadusta palautteesta ja kehittää toimintaa palautteen pohjalta.

Opiskelija arvioi ja kehittää ammatillista toimintaansa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi omaa osaamistaan monipuolisesti tunnistaen vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan • ottaa vastaan palautetta ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella • arvioi omaa ammatillista kehittymistään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vammaisille henkilöille suunnattujen palveluiden piirissä, joissa on asiakkaina tai palvelun käyttäjinä kehitysvammaisia henkilöitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.6. Toimintakyvyn ja oppimisen tukeminen, 45 osp (106703)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella työtään yksilökeskeisesti ja tukea vammaisen henkilön toimintakykyä
- ottaa huomioon ympäristön ja erilaisten toimintapojen merkityksen toimintakyvyn edistämisessä
- tukea itsenäistä elämää hyödyntäen oppimisen ja ohjaamisen periaatteita ja menetelmiä
- ottaa huomioon motoriset taidot, aistivammat ja autismikirjon häiriöt toimintakyvyn tukemisessa
- toimia asiakassuunnitelmien mukaisesti
- edistää työhyvinvointia ja turvallisuutta
- arvioida ja kehittää toimintaansa toimintakyvyn ja oppimisen tukemisessa.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee työtään yksilökeskeisesti ja tukee vammaisen henkilön toimintakykyä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvostaa yksilöllisyyttä ja yksilöllistä elämäntilannetta • huomioi työssään YK:n vammaissopimuksen periaatteet • tietää yksilökeskeisen suunnittelun tausta-ajattelun ja hyödyntää työssään erilaisia yksilökeskeisen suunnittelun työvälineitä • suunnittelee erilaiset arjen yksilölliset toimintatilanteet niin, että vammaisen henkilön aktiivinen toimijuus ja osallisuus vahvistuvat • tunnistaa yksinäisyyteen ja syrjäytymiseen liittyviä riskitekijöitä • ottaa huomioon omien tunteidensa vaikutuksen käyttäytymiseensä vuorovaikutustilanteissa • toimii voimavara- ja tukitoimintana ja tukee itsemääräämisoikeutta • hyödyntää työssään tietoa ihmisen kasvun ja kehityksen pääpiirteistä ja toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • hyödyntää työssään tietoa toimintakyvyn edistämisestä • käyttää erilaisia toiminnanohjausmenetelmiä ja kehittää toiminnanohjaustaitojaan • käyttää työssään tietoa erilaisista toimintakyvyn kuvaamisen menetelmistä yhdessä työryhmän kanssa • toteuttaa ja kirjaa toimintakyvyn arviointia yhdessä vammaisen henkilön kanssa • toimii yhteistyössä läheisten kanssa huomioiden heidän näkemyksensä toimintakyvyn havainnointiin • ymmärtää moniammatillisen yhteistyön tarkoituksen toimintakyvyn arvioinnissa ja toimii yhteistyötä edistäen.

Opiskelija ottaa huomioon ympäristön ja erilaisten toimintatapojen merkityksen toimintakyvyn edistämisessä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• havainnoi toimintaympäristön ominaisuuksia yhteistyössä työryhmän kanssa ja selvittää vammaisen henkilön omaa käsitystä ympäristön toimivuudesta • ottaa huomioon henkilön elämänkulun vaiheen ja siihen liittyvät yksilölliset tarpeet, kuten seksuaalisuuteen, itsenäistymiseen ja ikääntymiseen liittyvät kysymykset • kannustaa henkilöä tuomaan esille omia tapojaan ja tottumuksiaan • edistää ympäristön turvallisuutta ja vähentää turvattomuutta tuottavia tekijöitä • tunnistaa hyvinvointia heikentäviä ja edistäviä perhe- ja läheissuhteita sekä tukee omalla toiminnallaan läheisten ja vammaisen henkilön keskinäistä yhteyttä • varmistaa toiminnallaan esteettömän, saavutettavan ja osallisuutta tukevan ympäristön • käyttää työssään hyvinvointitekniikoita ja tukee hyvinvointitekniikoiden käytössä yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Opiskelija tukee itsenäistä elämää hyödyntäen oppimisen ja ohjaamisen periaatteita ja menetelmiä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tunnistaa oppimiseen vaikuttavia tekijöitä ja erilaisia tapoja oppia ja hyödyntää tätä tietoa työssään - tunnistaa ja vähentää oppimista haittaavia tekijöitä - huomioi työssään yksilöllisesti kehitysvammaisen henkilön tavan omaksua ja käyttää tietoa - tukee itsenäistä elämää ja päätöksentekoa vahvistaen osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista - luottaa vammaisen henkilön oppimiskykyyn ja luo myönteisen ilmapiirin - tukee elinikäistä oppimista - hyödyntää työssään tietoa sensomotorisen kehityksen merkityksestä vammaisten henkilöiden oppimisessa - tiedostaa työssään motivaation merkityksen oppimiselle - ottaa huomioon yksilölliset ohjaustarpeet ja asettaa sen mukaiset tavoitteet huomioiden henkilön itsemääräämisoikeuden - käyttää monipuolisia keinoja uusien asioiden ja taitojen vahvistamisessa - liittää opittavat asiat lähelle henkilön omaa elämää, kokemusmaailmaa ja yksilöllisiä tarpeita ja hyödyntää arkipäivän tilanteita oppimisympäristönä - varmistaa, että henkilö tulee ymmärretyksi ohjaustilanteissa - käyttää ohjauksessa tilanteeseen sopivia yksilö- ja ryhmäohjausmenetelmiä huomioiden osallistujien yksilölliset tuen tarpeet - tukee sosiaalisissa tilanteissa toimimista ja mahdollistaa erilaisiin sosiaalsiin tilanteisiin osallistumisen - käyttää tarvittaessa tilanteeseen soveltuvia etäohjauksen menetelmiä - tukee opittujen taitojen ylläpitoa.

Opiskelija ottaa huomioon motoriset taidot, aistivammat ja autismikirjon häiriöt toimintakyvyn tukemisessa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- ottaa työssään yksilöllisesti huomioon motorisen kehitystason - huomioi ohjauksessaan henkilön karkea- ja hienomotoriset taidot - kohtaa yksilöllisesti kuulovammaisen, aistimonivammaisen ja näkövammaisen henkilön ja käyttää soveltuvia opastuksen menetelmiä - hyödyntää työssään tietoa sensorisen integraation häiriöistä ja käyttää joitakin sensorisen integraation ja multisensorisen toiminnan menetelmiä - hyödyntää työssään tietoa liikuntavammaisuudesta ja CP-oireyhtymästä - hyödyntää työssään tietoa autismikirjon häiriöiden keskeisistä piirteistä ja niiden vaikutuksesta toimintakykyyn - ottaa työssään huomioon suunnitelmallisuuden merkityksen toimintakyvyn tukemisessa autismikirjon häiriöissä - edistää toiminnallaan omatoimisuutta ja itsenäisyyttä - noudattaa arjessa yhteisesti sovittuja käytänteitä - toimii asiantuntijoiden laatimien ohjeiden mukaan arjen tilanteissa.

Opiskelija toimii asiakassuunnitelmien mukaisesti.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• huomioi työssään palveluiden suunnittelun lakisääteisen perustan • laatii yksilölliset suunnitelmat yhdessä asiakkaan kanssa • toimii suunnitelmiin kirjattujen tavoitteiden mukaan • tietää oman tehtävänsä ja toimii moniammatillisessa yhteistyössä suunnitelmien laadinnassa, toteutuksessa ja arvioinnissa • dokumentoi ja kirjaa tekemiään havaintoja työtehtäviensä mukaisesti ja asiakaslähtöisesti vahvuuksia korostaen • toimii tietosuojamääräysten mukaisesti ja noudattaa salassapitosäädöksiä.

Opiskelija edistää työhyvinvointia ja turvallisuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii työlaainsäädännön sekä työturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden mukaisesti • antaa tarvittaessa ensiapua tilanteen edellyttämällä tavalla • noudattaa hygieniaohteita sekä estää toiminnallaan tartuntatautien leviämistä • tiedostaa oman toimintansa vaikutuksen ja omat ammatilliset rajansa uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteissa ja noudattaa toimintaohjeita • käyttää asianmukaisia siirtotekniikoita ja -laitteita sekä ohjaa apuvälineiden käytössä • ottaa työssään huomioon kestävän kehityksen ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti • vaikuttaa aktiivisesti omalla toiminnallaan työkykynsä sekä työpaikkansa hyvän työilmapiirin edistämiseen.

Opiskelija arvioi ja kehittää ammatillista toimintaansa toimintakyvyn ja oppimisen tukemisessa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• pyytää ja ottaa vastaan ohjausta • toimii oma-aloitteisesti • arvioi omia havainnointitaitojaan • arvioi ja kehittää omia vuorovaikutustaitojaan • tuo omaa osaamistaan esille rakentavasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vammaisalan palveluiden piirissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.7. Sosiokulttuurinen työ, 15 osp (106702)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ottaa työssään huomioon taiteen, kulttuurin ja liikunnan mahdollisuudet
- käyttää taiteellisia ilmaisukeinoja ja kulttuuria asiakastyössä
- käyttää sosiokulttuurisia menetelmiä
- edistää saavutettavuutta ja toimia turvallisesti
- arvioida ja kehittää ammatillista toimintaansa sosiokulttuurisessa työssä.

Arviointi

Opiskelija ottaa työssään huomioon taiteen, kulttuurin ja liikunnan mahdollisuudet.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• hyödyntää työssään taidetta, kulttuuria ja liikuntaa hyvinvointia tukevana toimintana • käyttää taide-, kulttuuri- ja liikuntatoimintaa asiakkaan itseilmaisun, kommunikaation ja vuorovaikutuksen välineenä • hyödyntää erilaisen toiminnan mahdollisuuksia asiakkaiden yhteiskunnallisessa osallistumisessa • mukauttaa erilaista toimintaa asiakkaiden saavutettavaksi.

Opiskelija käyttää taiteellisia ilmaisukeinoja ja kulttuuria asiakastyössä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• edistää toiminnallaan asiakkaan mahdollisuuksia osallistua taide-elämyksiin ja kulttuuritoimintaan • luo yhteisöllistä toimintaa taiteen ja kulttuuritoiminnan avulla • soveltaa erilaista toimintaa asiakkaiden kiinnostuksen ja kulttuuritaustan mukaisesti • hyödyntää työssään asiakaslähtöisesti osallistavan taiteen mahdollisuuksia • tukee asiakkaan omaehtoista toimintaa, voimavaroja ja luovuutta • tunnistaa asiakkaan lahjakkuuden ilmentymiä ja kiinnostuksen kohteita yhdessä läheisten ja työyhteisön kanssa • mahdollistaa eri aistikanavien kautta syntyviä tunnekokemuksia.

Opiskelija käyttää sosiokulttuurisia menetelmiä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tietää sosiokulttuurinen innostaminen -käsitteen ja rohkaisee asiakkaita etsimään taiteeseen ja kulttuuriin liittyviä kokemuksia • rohkaisee asiakasta kokeilemaan häntä kiinnostavia toiminnan muotoja ja luo toiminnalle kiireettömän ilmapiirin • tukee asiakasta sosiaalisten taitojen ja oman toimijuuden edistämisessä • käyttää asiakaslähtöisesti sosiokulttuurisia toimintatapoja toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi, esimerkiksi kuvataide, musiikki, liikunta, elokuva, luova kirjoittaminen, kirjallisuus, draama, valokuvaus, video • käyttää valmiita taidetuotoksia yksilöllisiin taide- ja kulttuurielämyksiin, esimerkiksi elokuvat, musiikki, tanssi, kuvataide • käsittelee tilanteeseen sopivalla tavalla taide-, kulttuuri- tai liikuntakokemuksia yhdessä asiakkaiden kanssa • verkostoituu ja tekee yhteistyötä sosiokulttuuristen menetelmien suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Opiskelija edistää saavutettavuutta ja toimii turvallisesti.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tukee asiakkaan osallisuuden ja sosiaalisen kanssakäymisen mahdollisuuksia • edistää toiminnallaan kulttuuri-, taide- ja liikuntatoiminnan saavutettavuutta ja esteettömyyttä, kuten saavutettavaa tiedottamista, fyysisen ympäristön esteettömyyttä sekä saavutettavuutta eri aistien avulla • edistää saavutettavuutta hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan etäohjauksen menetelmiä ja välineitä • työskentelee työlainsäädännön sekä työturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden mukaisesti • antaa tarvittaessa ensiapua tilanteen edellyttämällä tavalla • noudattaa hygieniaohteita ja estää toiminnallaan tartuntatautien leviämistä • ottaa huomioon kestävän kehityksen ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti • vaikuttaa aktiivisesti omalla toiminnallaan työkykynsä sekä työpaikkansa hyvän työilmapiirin edistämiseen.

Opiskelija arvioi ja kehittää ammatillista toimintaansa sosiokulttuurisessa työssä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi realistisesti omia vahvuuksiaan sekä ammatillisen kehittymisen haasteitaan sosiokulttuuristen menetelmien toteuttamisessa • ottaa palautetta vastaan ja on avoin uusien asioiden oppimiselle • on motivoitunut kehittämään omaa osaamistaan ja innostamaan sosiokulttuuriseen työskentelyyn myös työyhteisöään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vammaisalan tai muiden asiakasryhmien palveluiden piirissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

3. Henkilökohtaisen avun osaamisala

Henkilökohtaisen avun osaamisalan suorittanut osaa toimia henkilökohtaisena avustajana asiakkaille, jotka tarvitsevat avustajaa vammaisuutensa tai sairautensa takia. Hän avustaa päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Hän osaa toimia henkilökohtaisen avun käyttäjän ohjeiden mukaisesti kunnioittaen itsemääräämisoikeutta. Henkilökohtaisen avun osaamisalan suorittanut edistää toiminnallaan työhyvinvointia ja turvallisuutta.

Tutkinnon suorittaneen valinnoista riippuen henkilökohtainen avustaja osaa tukea asiakkaan vuorovaikutusta ja kommunikointia arjen tilanteissa sekä toimia yhteistyössä perheen ja läheisten kanssa. Tutkintoon voi sisältyä tutkinnon osa tai osia puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon perusteesta sekä ammatillisen perustutkinnon, toisesta ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.

Osaamisalan suorittaneet työskentelevät palvelujärjestelmässä henkilökohtaisina avustajina avustaen henkilökohtaisen avun käyttäjiä vammaispalvelulain (380/1987) säännösten mukaisesti.

4. Kehitysvamma-alan osaamisala

Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut kehitysvamma-alan ohjaaja (AT) osaa toimia erilaisissa toimintaympäristöissä itsemääräämisoikeuden toteutumista edistäen yhteistyössä vammaisen henkilön, hänen läheistensä ja moniammatillisen työryhmän kanssa. Hän osaa työskennellä yksilökeskeisesti, mahdollistaen vammaisen henkilön omat valinnat ja päätöksenteon. Osaamisalan suorittanut osaa tukea sosiaalista ja yhteiskunnallista osallistumista ja osallisuutta. Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut tukee yksilöllisten tarpeiden mukaisesti toimintakykyä ja oppimista. Hän osaa tukea vammaisen henkilön vuorovaikutusta ja kommunikointia arjen tilanteissa sekä käyttää puhetta korvaavia kommunikaatiomenetelmiä ja selkokieltä. Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut edistää toiminnallaan työhyvinvointia ja turvallisuutta.

Tutkinnon suorittaneen valinnoista riippuen kehitysvamma-alan osaamisalan suorittanut syventää osaamistaan perheiden ja läheisten kanssa toimimisessa tai sosiokulttuuristen työmenetelmien käyttämisessä.

Kehitysvamma-alan osaamisalan suorittaneet voivat työskennellä julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimintaympäristöissä, joissa eri-ikäiset kehitysvammaiset ihmiset asuvat, opiskelevat, tekevät työtä tai ovat palveluiden käyttäjinä.